

VAN NEDERVEEN
IN MIDDELEEUWEN

Léon van der Hoeven

11 mei 2024

EEN ACHTERNAAM EN EEN TOPONIEM

Nederveen is niet alleen een achternaam maar ook de aanduiding van een plaats of locatie, of met een mooi woord een toponiem.

In dit geval nog bijzonderder van een heerlijkheid in Noord-Brabant. Die echter wel in de St. Elizabethsvloed van 1421 ten onder ging.

En het wapen van daarvan is hetzelfde als wapen van de familie!

MIDDELEEUWEN

Ik neem u op een reis door de tijd, ver terug in de tijd: de Middeleeuwen. Dat is de periode tot ca. 1500.

Een Middeleeuwse ridder

HET FEODALE STELSEL

Een van de kenmerken van Middeleeuwen:

het leenstelsel

leenheer en leenman

Hoe functioneerde dat?

.

LEENGOEDEREN

Verbonden aan een omschreven stuk land.

De leenheer geeft het land uit in leen aan de leenman.

De leenman verbindt zich hiermee aan de leenheer en kan opgeroepen met hem worden ten strijde te trekken!

Binnen één jaar en dag na het overlijden van de leenman moet zijn opvolger hulde doen aan de leenheer.

Dit kan in natura (kapoen) of in geld.

Als de leenheer overlijdt doet de leenman ook hulde, maar nu met ledige hand (hij hoeft niets te betalen).

DE LEENKAMER VAN GIESSEN- OUDEKERK

Een recente publicatie van mijn hand is de leenkamer van Giessen-Oudekerk
(Ons Voorgeslacht 2024, p. 176-183)

Het toeval wil dat daarin ook de familie van Nederveen in voorkomt!

Laten we dat leengoed eens nader bekijken!

HET LEENGOED:

**½ HOND EN NOG EENS ½ HOND LAND
IN EEN WEER GROOT
11 MORGEN 3½ HOND
OP GIESSENDAM-BUITENDAMS**

Een aantal begrippen komt u vast niet bekend voor

Morgen: de hoeveelheid land die een arbeider in een morgen kan werken. Dat is iets minder van 10.000 ha

Een hond is 1/6 morgen

Weer: is een ontgonnen stuk land: bijvoorbeeld van Nederveen weer in Giessendam.

29-5-1666: Arien Ariensz. **Nederveen**, tot Buitendams.

17-6-1692: Jannigje Ariensdr. **van Nederveen**, 14 jaar, won. Giessen-Buitendam, hulde door Claas Jansz, als gekoren voogd, in bijzijn van Arij Cornelisz, won. Bleskensgraaf, bij dode van **Arijen Ariensz. van Nederveen**, haar vader.

30-11-1719: Krijntje Klaasdr. Guijs, weeskind van en bij dode van **Jannigje Ariensdr. Nederveen**.

20-6-1722: **Arij Leendertsz**, won. Giessen-Oudebenedenkerk, bij dode van Krijntje Klaasdr. Guijs.

27-6-1733: **Jan Leendertsz**, won. Giessendam, oom en voogd namens Leendert Ariensz, oud 15 jaar, bij dode van **Arij Leendertsz**, zijn vader, overleden te Giessendam.

27-6-1765: **Leendert Ariensz. Nederveen** doet hulde met ledige hand.

WAT VERTELT ONS DIT?

Arien Ariensz Nederveen is overleden voor 17 juni 1692

Hij liet een dochter na Jannigje die in 1692 14 jaar oud is, dus geboren ca. 1678.

Jannigje overleed voor 30 nov. 1719, daarna leen overgaat op haar dochter Krijntje Klaasdr Guijs.
Krijntje overleed jong voor 20 juni 1722, waarna het leen overging op Arien Leendertsz.

Zijn zoon Leendert Ariensz noemt zich van Nederveen.

Hoe zit het de leenovergang van Krijntje op Arien?

De grootvader van Krijntje, Arien Ariensz Nederveen, is waarschijnlijk een broer van Jaepje Ariensdr, de moeder van Arien Leendertsz. Het leengoed blijft dus in de familie!

HET VERNOEMEN VAN VOOROUDERS

Arien Leendertsz en zijn vrouw laten in Giessen-Oudekerk kinderen dopen. Hun oudste dochter noemen zij Jaepje. Zij is vernoemd naar de moeder van Arien Leendertsz, Jaepje Ariensdr, die in 1661 huwde met Leendert Teunisz **van Houwelingen**.

Jaepje is geboren rond 1636 en zal het jongere zusje zijn van Arien Ariensz van Nederveen die in 1666 werd belend (verklaring overgang leengoed)

Arien Leendertsz en zijn broer Teunis hebben dus de familienaam van hun moeder **Nederveen** aangenomen, want hun vader heet **Van Houwelingen!**

ACHTERNAMEN

Achternamen liggen pas vast sinds invoering van de Burgerlijke Stand in 1811.

Voor 1700 komen veel mensen zonder achternaam, maar onder patroniem.

Bijvoorbeeld Arien Leendertsz, Arien de zoon van Leendertsz.

Ook kan een naam in vrouwelijke lijn worden doorgegeven. We kwamen daarvan al een voorbeeld bij de familie Van Nederveen tegen. Dan kan onderzoek complex maken en dat is een punt waarmee altijd rekening gehouden dient te worden, zeker in de Middeleeuwen.

Eene middeleeuwsche burch.

PL VIII.

C. L. v. K., Sc.

C. SPRINGER.

Lith. v. Ch^s B.

**EEN RIDDER
MET ZIJN
GEVOLG
VERLAAT
ZIJN
KASTEEL**

Fm. 126

A. 1009-105

126

DE BRONNEN ZIJN SPAARZAAM

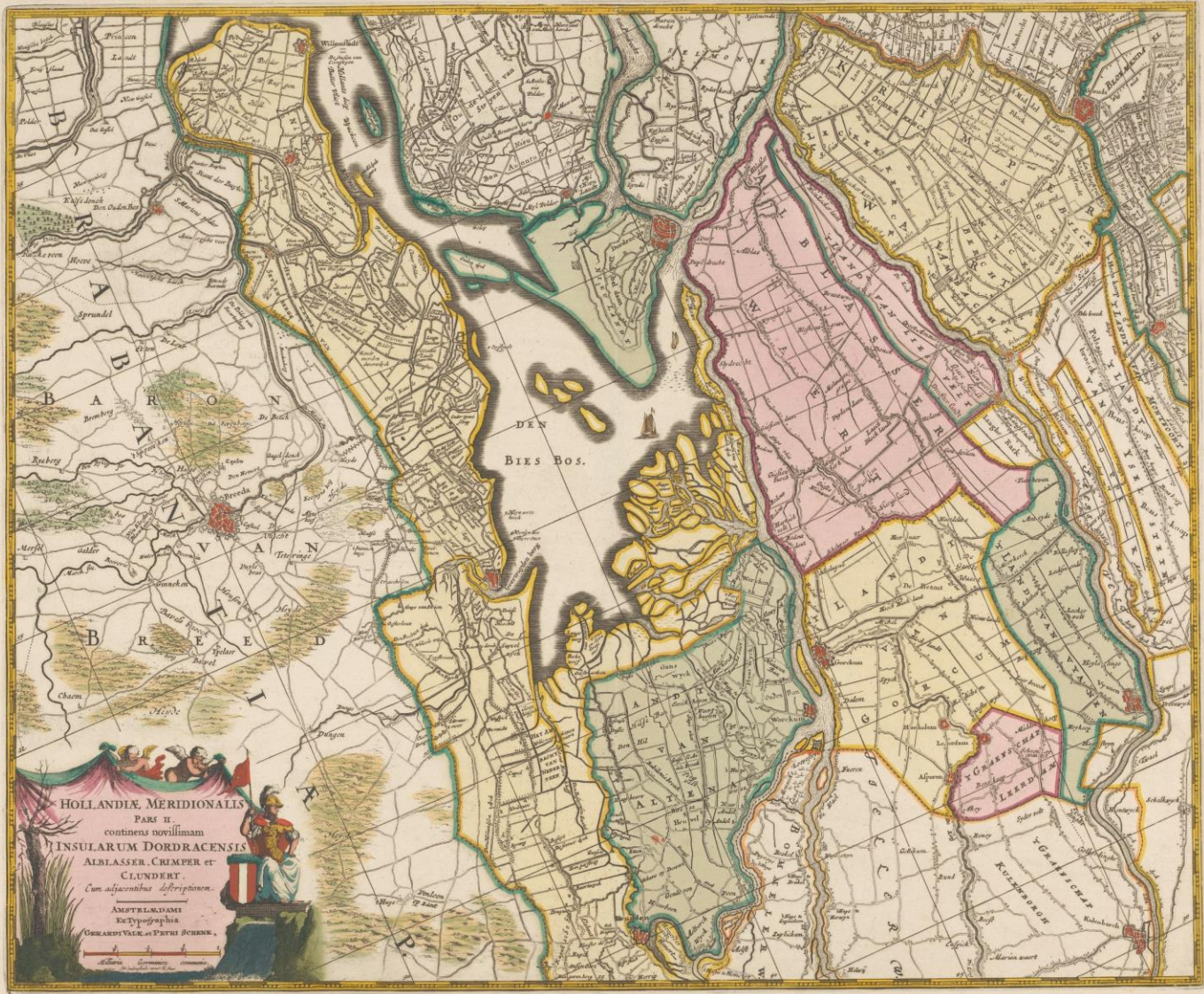
Van de Middeleeuwen zijn er weinig bronnen bewaard gebleven. We maakten al kennis met de leenkamer. Wanneer mensen precies geboren zijn, gehuwd zijn en overleden zijn, is vaak niet bekend.

De spellingswijze van namen ligt niet vast en stuiten bij onderzoek op vele varianten. Natuurlijk moet men ook oudschrift kunnen lezen en informatie kunnen duiden: waar gaat het over en wat betekent het precies?

HOE ZAG NEDERLAND ER TOEN UIT?

Nederveen lag in de Langstraat en die behoorde tot begin 19^e eeuw tot Holland, nabij aldaar gelegen Capelle.

Echter ook in Noord-Brabant komt de familienaam voor, o.a. in Breda. Dat was in handen van de Nassaus!

DE BIESBOS EN NEDERVEEN

WAAR WOONDE DE FAMILIE VAN NEDERVEEN IN DE MIDDELEEUWN?

In Middeleeuwen vinden we de familie van Nederveen op twee locaties:

Breda en omgeving

Giessendam

GIDSNAAM IN DE MIDDELEEUWEN

Al aan orde kwamen: vernoemingen en het overnemen van de
familienaam van de moeder.

Dit komt in de Middeleeuwen vaker voor.

Dat maakt soms lastig om vast te stellen wie tot welke behoort.

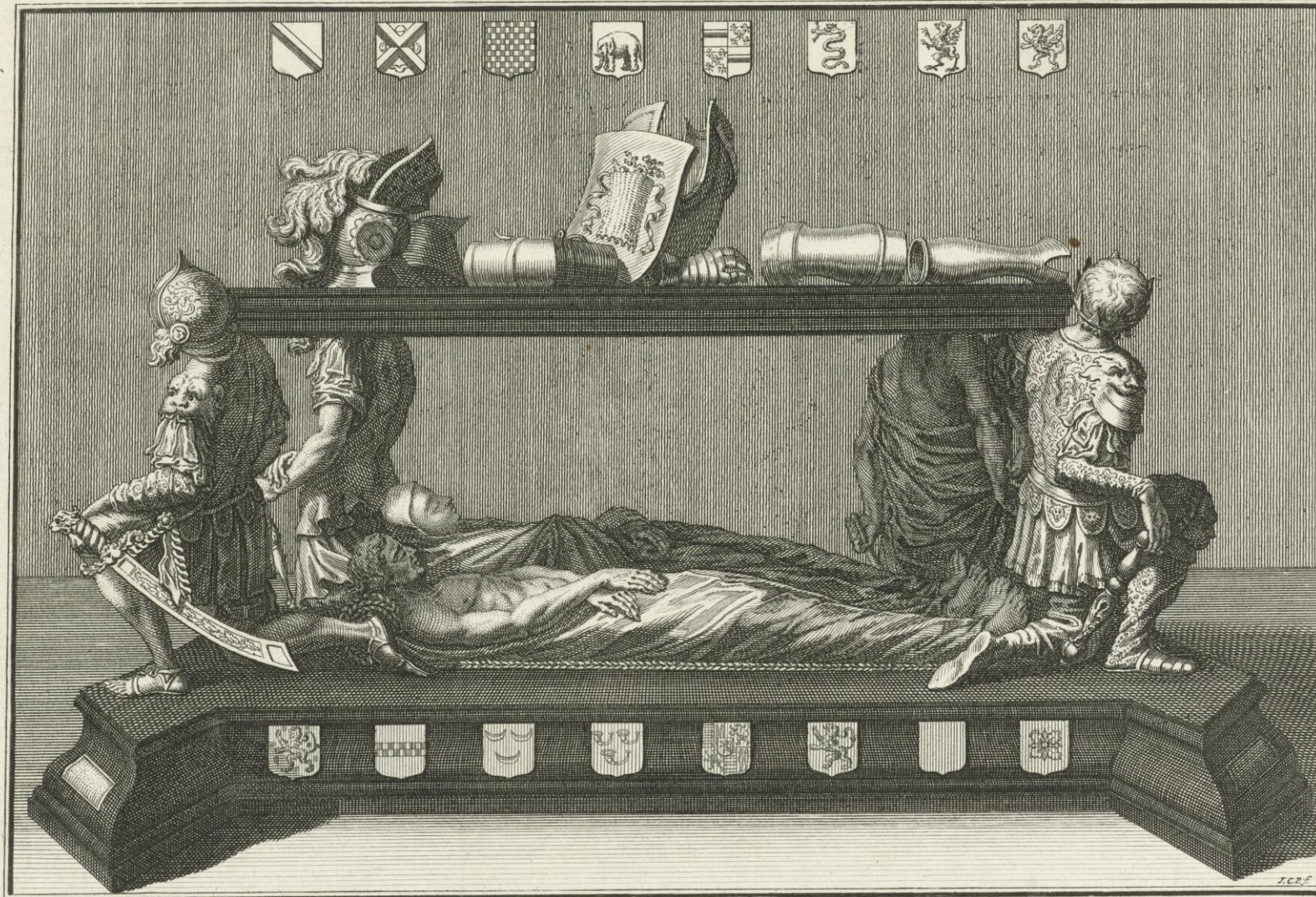
De oudste zoon werd vernoemd naar de vaders van vaderszijde, de
tweede naar de vader van moederszijde, niet met voornaam maar ook met
achternaam.

Hierop moet men bij onderzoek in de Middeleeuwen altijd bedacht zijn!

DE AMBACHTSHEER

De heer van stad of dorp heeft de plaatselijke rechten om het gezag uit te oefenen en heeft een bepalende positie.

De familie Van Nederveen was ambachtsheer van Giessendam en stelde zodoende het dorpsbestuur, de pastoor en de schoolmeester en nam of gaf toestemming voor belangrijke besluiten over dorpszaken.

GRAFSTEDE VAN ENGELBERT II. HEER VAN BREDA EN ZYNE GEMALINNE.
De Wapen Schilden van de Apter zyde der Grafstede, worden boven aan in de plaat verwoord.

**GRAFTOMBE
VAN
ENGELBERT
II VAN
NASSAU,
HEER VAN
BREDA
(1451-
1504)**

HERALDIEK

Het wapen van de familie van Nederveen

**HET WAPEN VAN
HET GESLACHT
VAN
NEDERVEEN**

EEN BESCHRIJVING VAN HET WAPEN VAN NEDERVEN

4^m

Van Nederven

Wt

geduld

1. 3 Horren / 5.

2. Een dwarsbalk verguld boven van 5-4 beneden van 3-2-1 blotjes.

Jan van Nederven 1433-1444 Schepen,
1449 Burgemeester van Pruda

Jan van Nederven 1430 Schepen van Pruda
Coll. Reguleringsingen in het Rijksoverheid
in 1430.

Jan van Nederven 1430 Schepen van
Pruda, voert de 5 puntige Hoorn omg.
kruis in de dwarsbalk boven verguld
van 4-4 blotjes van 5-4 blotjes op
zijn zegel met goudenen dwarsbalk aan
Chadde in het Wormsch Domein Dolling
in doen folio 303-310.

Bekend hiertoe wellicht Jan van Ned.
vann. 3/1449 Burgemeester van Pruda.
Chadde in Wormsch Domein Dolling

Nederlandsche Heraud 1804 pag. 124.

Collectie

Muschaert

4n

ZEGELS

Uit hoofde van hun functie bezegelden functionarissen akten of overeenkomsten. Wij noemen dat een charter.

Hoe ziet zo'n charter eruit?

DIT IS NIET ZO MAAR EEN CHARTER!

Deze is bezegeld door Godevaert van Loenhout.

Hij zegelt met 6 blokjes, 3-2-1 gerangschikt en in het schildhoofd 3 palen:

Dat is het wapen van de familie van Nederveen!

**HET ZEGEL VAN
GODEVAERT VAN
LOENHOUT
(1377)**

VAN LOENHOUT & VAN NEDERVEEN

Hoe kan dat?

DAT IS DE VRAAG DIE MIJ DOOR DE FAMILIEVERENING IS VOORGELEGD

Ik hoop hierover binnenkort mijn bevindingen met hen te delen en
die zullen u dan ongetwijfeld ook ter ore komen.

VRAGEN?